

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido programmu “Tiesības un pilsonība” laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam”

COM(2011) 758 final – 2011/0344 (COD)

(2012/C 191/19)

Galvenais ziņotājs: **BOLAND kgs**

Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 304. pantu 2012. gada 9. februārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido programmu “Tiesības un pilsonība” laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam”

COM(2011) 758 final – 2011/0344 (COD).

Komitejas Birojs 2012. gada 29. februārī uzdeva Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 480. plenārajā sesijā 2012. gada 25. un 26. aprīlī (26. aprīļa sēdē) iecēla *Seamus BOLAND* kgu par galveno ziņotāju un ar 127 balsīm par un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinīgi vērtē priekšlikumu turpināt programmu “Tiesības un pilsonība” un iesaka nodrošināt visu tās īstenošanā iesaistīto pušu pilnīgu atbalstu.

1.2 Komiteja iesaka programmas nosaukumā iekļaut vārdu “līdztiesība”. Tādējādi varētu nodrošināt, ka programma aizsargā tādu cilvēku tiesības, kuri cieš no diskriminācijas nevienlīdzības dēļ. Tāpat Komiteja iesaka, lai par vienu no programmas mērķiem kļūtu vardarbības apkarošana, un īpaši tas attiecas uz vardarbību ģimenē.

1.3 Komiteja iesaka programmas mērķos iekļaut konkrētu un stingrāku norādi par līdztiesības, dzimumu līdztiesības, vardarbības izskaušanas jautājumiem un par ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanas aspektiem.

1.4 EESK atzinīgi vērtē to, ka programmai paredzēts budžets. Taču tā stingri iesaka šo budžetu palielināt tā, lai tiktu ņemti vērā tie aspekti, kas programmā iekļauti papildus.

1.5 Komiteja Tieslietu ģenerāldirektorātam iesaka, pirmkārt, nodrošināt, ka tā rīcībā ir precīzam ietekmes izvērtējumam nepieciešamā informācija, un, otrkārt, izstrādāt taisnīgu un objektīvu rādītāju kopumu, kas ļautu veikt pienācīgu programmas analīzi.

1.6 EESK pieņem zināšanai, ka programmas pārvaldība no Nodarbinātības ģenerāldirektorāta kompetences pāriet Tieslietu ģenerāldirektorāta pārziņā. Lai arī šādām izmaiņām ir pamatoti

iesmesli, tomēr jāatzīmē, ka tās var izraisīt vispārējas pārvaldības problēmas. Komiteja rosina veikt pienācīgu riska analīzi, lai pēc iespējas samazinātu grūtības, kas rodas, pārvaldībai pārejot no viena ģenerāldirektorāta pārziņas uz otru.

1.7 Komiteja iesaka visā Eiropas Savienībā programmu īstenot saskaņā ar Pamattiesību hartu.

1.8 EESK uzskata, ka katras programmas īstenošana jāatbalsta katra gada plānā. Tālab Komiteja iesaka līdzekļus paredzēt tā, lai neviena no programmām nebūtu nelabvēlīgākā situācijā. EESK ierosina Komitejas priekšlikumā iekļaut teikumu, kas nodrošinātu gan to, ka katrā gada darba programmā paredzēta atbilstīga un godīga līdzekļu sadalīšana starp jomām, gan to, ka visām jomām finansējums tiek saglabāts pietiekamā apmērā.

1.9 Iesaistītajām pusēm lielas bažas rada patērētāju jomas jautājumu iekļaušana programmā. Galvenās raizes ir par to, vai jaunās jomas iekļaušana neaizstās jau esošās programmas, kā arī — vai nemazināsies tām paredzētais finansējums. Komiteja saprot nepieciešamību patērētāju jomas jautājumus iekļaut programmā, jo tā ir Tieslietu ģenerāldirektorāta atbildība, taču vienlaikus tā stingri iesaka minētās papildu jomas iekļaušanas rezultātā nesamazināt programmai piešķirto budžetu.

1.10 Šajā saistībā svarīgi ir norādīt, ka tām programmām, kuru mērķis ir uzlabot situāciju cilvēkiem, kas ir diskriminēti līdztiesības un cilvēktiesību ziņā, daudzos gadījumos ir jārisina arī ar nabadzību saistīti jautājumi. Komiteja atzīst, ka ir radītas arī citas programmas nabadzības un atstumtības izskaušanai. Taču tā pauž stingru pārliecību, ka arī šajā programmā pilnībā jāņem vērā nabadzības kā diskriminācijas izraisītājs loma.

1.11 Bažas rada tas, ka turēšanās pie striktas jēdziena “pilsonība” definīcijas var novest pie dažu mērķos minēto personu izslēgšanas no programmas. EESK uzskata, ka šādas bažas mazinātos, ja programmu plānos tiktu paredzēta arī iekļaušanas principu atbalstīšana. Vēlams, lai pretendentiem būtu skaidrs, ka jēdziens “persona” vispārīgajos mērķos lietots tā, lai nodrošinātu pilnīgu iekļaušanu.

1.12 EESK stingri atbalsta to pastāvošo tīklu darbu, kas sniedz informāciju par programmām, tās atbalsta un virza, un tādējādi valstu un ES līmenī palīdz gan finansējuma saņēmējiem, gan politikas veidotājiem. Ir ārkārtīgi svarīgi, lai tie tīkli, kuri pretendē uz finansējumu jaunās programmas ietvaros, neizrādītos nelabvēlīgākā situācijā, neraugoties uz savu darbu cilvēktiesību un līdztiesības jomā. Komiteja arī uzskata, ka tiek veikta pienācīga šā darba izvērtēšana, un tādējādi turpmākajā darbībā līdztiesības un cilvēktiesību jomā iespējams mācīties no programmas pieredzes.

1.13 Vispārējās bažas ir par to, ka pārrāvums laikā starp pašreizējo programmu (2007.–2013. gadam) un jauno programmu (2014.–2020. gadam) kaitēs programmai kopumā un vērtīga pieredze ies zudumā. Komiteja ir pārliecināta, ka no šāda pārrāvuma ir jāizvairās.

2. Priekšvēsture

2.1 Komisijas Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido programmu “Tiesības un pilsonība” laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam ⁽¹⁾ pieņemts 2011. gada 15. novembrī. Priekšlikumā izklāstīti jaunajai programmai ierosinātie grozījumi, kuru pamatā ir pieredze, kas gūta pašreizējās programmas (2007.–2013. gadam) īstenošanā.

2.2 Pēc priekšlikuma pieņemšanas Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saņēma lūgumu par minēto dokumentu izstrādāt atzinumu, kas tiktu pieņemts 480. plenārā sesijā 2012. gada 25. un 26. aprīlī.

2.3 Priekšlikuma pamatā ir Līguma par Eiropas Savienības darbību 19. panta 2. punkts, 21. panta 2. punkts, 114., 168., 169. un 197. pants.

2.4 Nepieciešamais finansējums, lai programmu “Tiesības un pilsonība” īstenotu laikposmā no 2014. gada 1. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim, paredzēts EUR 439 miljonu apmērā (pašreizējās cenās).

2.5 Tas pieejams visās ES dalībvalstīs.

2.6 Kā trešās valstis programmā var piedalīties EEZ valstis, pievienošanās valstis, kandidātvalstis un iespējamās kandidātvalstis. Piedalīties var arī citas trešās valstis, piemēram, valstis, kur tiek īstenota Eiropas kaimiņattiecību politika.

2.7 Visas iesaistītās puses uzskata, ka jaunās programmas uzsākšana nav atliekama un ka pilnībā darbotiespējīgai tai jābūt 2014. gada sākumā.

3. Komisijas priekšlikums

3.1 Komisijas priekšlikumā detalizēti izklāstīta programma, kas ierosināta laika posmam no 2014. gada līdz 2020. gadam.

3.2 Dokumentā izstrādāta shēma, kuras mērķis ir vienkāršot un racionalizēt programmu “Tiesības un pilsonība” — tā tiks īstenota kā trīs pašreizējo programmu turpinājums.

3.3 Minētās trīs programmas ir šādas: a) “Pamattiesības un pilsonība”, b) *Daphne III*, c) nodarbinātības un sociālās solidaritātes programmas (PROGRESS) iedaļas “Diskriminācijas apkarošana un dažādība” un “Dzimumu līdztiesība”.

3.4 Izvērtējot pašreizējās programmas (2007.–2013. gadam) rezultātus, Komisija nolēma pašreizējās sešas programmas apvienot divās. Tādējādi radīsies iespēja panākt visaptverošu pieeju finansēšanai un programmu pārvaldīt efektīvāk.

3.4.1 Programmas mērķis ir palīdzēt veidot tādu telpu, kurā tiek atbalstītas un aizsargātas personas tiesības, kas paredzētas Līgumā par Eiropas Savienības darbību un Eiropas Savienības Pamattiesību hartā.

3.4.2 Programmas konkrētie mērķi ir pieci, proti,

— veicināt to tiesību izmantošanu, kas izriet no Savienības pilsonības,

— atbalstīt diskriminācijas aizlieguma principa efektīvu īstenošanu, arī attiecībā uz diskrimināciju dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ, kā arī atbalstīt sieviešu un vīriešu līdztiesību, invalīdu un vecāka gadagājuma ļaužu tiesības,

— nodrošināt personas datu aizsardzību augstā līmenī,

— veicināt bērnu tiesību ievērošanu,

— radīt iespēju patērētājiem un uzņēmumiem iekšējā tirgū pārdot un pirkt, savstarpēji uzticoties.

⁽¹⁾ COM(2011) 758 final – 2011/0344 (COD).

3.5 Priekšlikumā izklāstīts gan vidusposma novērtējums, gan sniegti ieteikumi uzlabojumiem.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1 EESK piekrīt Komisijas viedoklim, ka brīvības, drošības un tiesiskuma telpas izveide joprojām ir Eiropas Savienības prioritāte. Tomēr Komiteja pauž bažas par Pamattiesību hartas nevienlīdzīgu īstenošanu Eiropas Savienībā.

4.2 Jaunajā programmā uzmanība pievērsta finanšu līdzekļu nodrošināšanai laika posmam no 2014. gada 1. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim EUR 439 miljonu apmērā. Paredzētais finansējums ir nedaudz mazāks salīdzinājumā ar iepriekšējo budžetu; pēc EESK domām, tas liecina, ka ir vajinājusies ES apņēmība uzlabot situāciju tiem cilvēkiem, kuri cieš no diskriminācijas.

4.3 Komiteja pauž bažas, ka ekstrēmistisko tendenču pastiprināšanās var kavēt cilvēka pamattiesību īstenošanu⁽²⁾, tāpēc grupām, kas strādā, lai situāciju šajā jomā uzlabotu, svarīgi ir nodrošināt atbilstošus resursus. Lai gan darba turpināšanai budžets ir paredzēts, Komiteja ir pārliecināta, ka ierosinātais finansējums ir mazāks, nekā nepieciešams, lai nodrošinātu iepriekšējā programmā paredzētā darba turpināšanu.

4.4 Komiteja bažijas, ka prioritātes noteikšana gada programmām, ko Komisija paredzējusi saskaņā ar priekšlikuma 8. pantu, var radīt neizdevīgāku situāciju dažiem projekta elementiem vai jomām. To varētu novērst, ja nodrošinātu, ka visām darba programmām tiek piešķirts nepieciešamais finansējums uzsāktā darba turpināšanai.

4.5 Svarīgi ir programmām nodrošināt plašu atpazīstamību, lai tās tiktu uztvertas kā efektīvs instruments diskriminācijas apkarošanai visās attiecīgajās jomās.

4.6 Komiteja pauž bažas, ka Tieslietu ģenerāldirektorāta paziņojums par informācijas trūkumu apdraud tā spēju novērtēt programmas ietekmi.

4.7 Komiteja bažijas, ka patērētāju jomas jautājumu iekļaušana programmā var izraisīt nevajadzīgu papildu spriedzi. Tas saistīts gan ar to programmu aizstāšanu, kuras tieši nodarbojas ar cilvēka pamattiesību jautājumiem, gan ar risku, ka cilvēktiesību un tiesiskuma programmām paredzētā finansējuma būtiska daļa var tikt novirzīta citam programmām.

4.8 Komiteja ar bažām norāda, ka programmas nosaukums neatspoguļo visu tās saturu. Proti, tas, ka programmas nosaukumā nav vārda "līdztiesība", vājina programmas līdztiesības aspektu.

4.9 EESK ierosina par vienu no programmas mērķiem noteikt arī vardarbības apkarošanu, un it īpaši tas attiecas uz vardarbību ģimenē.

4.10 Komiteja pauž bažas, ka jēdziena "pilsonība" definīcija, kas izklāstīta vienā no pieciem konkrētiem programmas mērķiem, var novest pie tā, ka no programmas tiek izslēgti ES dzīvojoši cilvēki, kuriem nav ES pilsonības. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka vispārīgajos mērķos lietots jēdziens "persona". Taču Komiteja vēlētos, lai mērķi tiktu stiprināti tā, ka programma ir pilnībā iekļaujoša.

4.11 Vispārējās bažas ir par to, lai esošie tīkli, kas iesaistīti programmas atbalstīšanā un informācijas sniegšanā, nenonāktu nelabvēlīgā situācijā, kad tie vēlas piedalīties jaunajā programmā. Komiteja piekrīt, ka minētajiem tīkliem cilvēktiesību un līdztiesības jomā ir būtiska pieredze. Tāpat EESK uzskata, ka rūpīgi izvērtējama gan tīklu, gan arī citu programmā iesaistīto pušu loma.

4.12 Svarīga nozīme programmas izstrādē ir tam, lai tiktu izmantota pieredze, kas gūta citu programmu, piemēram, "Lielās piektdienas vienošanās", īstenošanā un lai tiesību jautājumi tiktu izvērtēti ar mērķi tās uzlabot atbilstoši mainīgajai situācijai.

4.13 EESK norāda, ka tiesību un līdztiesības jomā vienmēr ir jārod līdzsvars un jāatzīst sabiedrības vispārējās tiesības. Vienlaikus ikvienam jābūt iespējai piedalīties procesos, kas garantē, ka diskriminācija netiks piemērota.

Briselē, 2012. gada 26. aprīlī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽²⁾ Staffan Nilsson, "Europe's snail syndrome" (Noslēgtības sindroms Eiropā), 2011. gada 10. maijs. <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.news.18276>.